

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

INLEIDING

De methoden van *De Zaken van Zwijsen* zijn eigentijdse methoden voor geschiedenis, aardrijkskunde en natuur en techniek die erop zijn gericht leerlingen vanuit verschillende invalshoeken de echte wereld te laten ontdekken. De methoden prikkelen de leerlingen en zetten ze aan tot nadenken, ervaren en ontdekken.

De methoden zijn zowel in combinatie met elkaar als los van elkaar te gebruiken. U kunt ervoor kiezen om helemaal digitaal te werken of met een combinatie van digibord en een gedrukt werkboek. Concepten en processen worden zoveel mogelijk visueel uitgelegd, ondersteund door audio. 21-eeuwse vaardigheden en vakspecifieke vaardigheden komen ruimschoots aan bod.

Bij elke les heeft de leerkracht de keuze de aangeboden leerroute te volgen of een les naar eigen wens samen te stellen door lesonderdelen weg te laten of eigen materiaal toe te voegen.

De methoden kenmerken zich door een compact jaarprogramma dat voldoet aan de kerndoelen, gebruiksgemak, hoge leeropbrengst, en een minimale voorbereiding.

Elke jaargroep wordt verrijkt met facultatieve, vakoverstijgende thema's waarin ontdekkend, onderzoekend leren en de 21e-eeuwse vaardigheden centraal staan.

De Zaken van Zwijsen bestaat uit:

- **De Zaken 3-4:** methode wereldoriëntatie, groep 3-4
- **Tijdzaken:** methode voor geschiedenis, groep 5-8
- **Wereldzaken:** methode voor aardrijkskunde, groep 5-8
- **Natuurzaken:** methode voor natuur en techniek, groep 5-8
- **Nieuwe Zaken:** lessen wereldoriëntatie gebaseerd op de actualiteit, groep 5-8

TIJZAKEN

NIEUWEZAKEN

WERELDZAKEN

NATUURZAKEN

DEZAKEN 3-4

De methoden zijn ontwikkeld volgens hetzelfde concept. De samenhang kenmerkt zich doordat in elke methode gebruikgemaakt is van:

- dezelfde materialen;
- dezelfde opbouw en structuur;
- dezelfde didactiek;
- dezelfde vormgeving;
- dezelfde organisatievorm.

TOELICHTING OP DE SAMENHANG

Materialen

Elke methode van *De Zaken van Zwijsen* bestaat uit digibordsoftware voor de leerkracht en de leerlingen en een werkboek voor de leerlingen. Het digibord is het hart van de methode. U gebruikt het digibord voor de introductie, de instructie en voor het samen leren aan de hand van interactieve oefeningen. Bij het werkboek kunt u kiezen uit een digitale of een papieren versie.

Opbouw en structuur

Per vakgebied

De kerndoelen bij de vakgebieden geschiedenis, aardrijkskunde en natuur en techniek zijn ondergebracht in het leergebied 'oriëntatie op jezelf en de wereld'. Het SLO onderscheidt vier domeinen:

- tijd (geschiedenis)
- ruimte (aardrijkskunde)
- natuur en techniek
- mens en samenleving

De Zaken 3-4 realiseert alle kerndoelen voor groep 3 en 4 van het domein 'oriëntatie op jezelf en de wereld'.

Tijdzaken realiseert de kerndoelen 51, 52 en 53 die horen bij het domein 'tijd'. Dat zijn:

51 De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.

52 De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en Holocaust; televisie en computer. De vensters van de canon van Nederland dienen als uitgangspunt ter illustratie van de tijdvakken.

53 De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Tijdzaken realiseert ook enkele kerndoelen uit het domein 'mens en samenleving'. Deze kerndoelen (34 t/m 39) betreffen een mix van kennis en attitudes. Naast kennis biedt *Tijdzaken* met name bij het onderdeel *Wat vind jij?* bij elke les aanknopingspunten om gesprekken op gang te brengen die steun bieden bij het ontwikkelen van de attitude rondom goed burgerschap. Het betreft dan vooral de kerndoelen 36 en 37. De andere kerndoelen uit dit domein komen aan bod bij *Wereldzaken*, *Natuurzaken* en *Nieuwe Zaken*.

Wereldzaken realiseert de kerndoelen 47, 48, 49 en 50 die horen bij het domein 'ruimte'. Dat zijn:

47 De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.

48 De leerlingen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden/werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken.

49 De leerlingen leren over de mondiale ruimtelijke spreiding van bevolkingsconcentraties en godsdiensten, van klimaten, energiebronnen en van natuurlandschappen zoals vulkanen, woestijnen, tropische regenwouden, hooggebergten en rivieren.

50 De leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland, Europa en de rest van de wereld en ontwikkelen een eigentijds geografisch wereldbeeld.

Ook *Wereldzaken* realiseert enkele kerndoelen uit het domein 'mens en samenleving' en bouwt met het onderdeel *Wat vind jij?* aan goed burgerschap. Het betreft dan vooral de kerndoelen 35 t/m 39. De andere kerndoelen uit dit domein komen aan bod bij *Tijdzaken*, *Natuurzaken* en *Nieuwe Zaken*.

Natuurzaken realiseert de kerndoelen 40 t/m 46 die horen bij het domein 'natuur en techniek'. Dat zijn:

40 De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

41 De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

42 De leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen, zoals licht, geluid, elektriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur.

43 De leerlingen leren hoe je weer en klimaat kunt beschrijven met behulp van temperatuur, neerslag en wind.

44 De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik.

45 De leerlingen leren oplossingen voor technische problemen te ontwerpen, deze uit te voeren en te evalueren.

46 De leerlingen leren dat de positie van de aarde ten opzichte van de zon, seizoenen en dag en nacht veroorzaakt.

Natuurzaken realiseert ook enkele kerndoelen uit het domein 'mens en samenleving' en bouwt met het onderdeel *Wat vind jij?* aan goed burgerschap. Het betreft dan vooral de kerndoelen 34 t/m 39. De kerndoelen uit dit domein komen ook aan bod bij *Tijdzaken*, *Wereldzaken* en *Nieuwe Zaken*.

Kerndoelen uit het domein 'mens en samenleving':

34 De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

35 De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.

36 De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.

37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

38 De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

39 De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Nieuwe Zaken koppelt de vakgebieden mens en maatschappij, geschiedenis, aardrijkskunde, natuur en techniek aan actualiteit.

Per leerjaar

De Zaken 3-4 heeft per leerjaar elf thema's. Elk thema bestaat uit twee lessen. Daarnaast worden bij elk thema suggesties gegeven om het thema uit te bouwen tot een project.

In *Tijdzaken*, *Wereldzaken* en *Natuurzaken* komen elk leerjaar vijf thema's aan bod. Elk thema bestaat uit drie informatieve lessen en een toetsles. Daarnaast heeft elk thema een les overstijgende plusopdracht. Dit is vaak een creatieve opdracht waarbij de leerlingen in groepjes kunnen samenwerken. Deze opdracht kan

leiden tot een presentatie aan de groep in de vorm van een rollenspel, werkstuk of spreekbeurt.

Per les

De opdrachten

In elke les worden afwisselende en motiverende opdrachten aangeboden. In *De Zaken 3-4* zijn dit altijd gesloten opdrachten. In *Tijdzaken*, *Wereldzaken* en *Natuurzaken* zijn dit vier gesloten en twee open opdrachten. De derde les sluit af met een (open) reflectieopdracht.

De opdrachten in het digitale werkboek worden meteen nagekeken. Het leerlingvolgsysteem registreert welke opdrachten de leerlingen hebben gemaakt, of ze correct zijn uitgevoerd en hoe lang iedere leerling daarmee bezig is geweest. Het leerlingvolgsysteem geeft geen beoordeling van de antwoorden van de leerlingen op de open opdrachten.

De opdrachten in het papieren werkboek moeten worden nagekeken. Dat doet u zelf of samen met de leerlingen. Dat laatste kan met behulp van het digitale werkboek op het digibord. Klik op een opdracht voor de antwoorden. Als u nog een keer klikt, verdwijnen de antwoorden.

Differentiatie

In elke les worden dezelfde differentiatievormen gebruikt:

- *Leerstijldifferentiatie*: de digibord oefeningen, de animaties, de filmpjes en de opdrachten in het werkboek doen een beroep op verschillende leerstijlen. De digibord oefeningen kunnen door leerlingen zelfstandig worden gemaakt. Leerlingen kunnen alleen werken, tegen elkaar spelen of in groepjes spelen.
- *Tempodifferentiatie*: bij elke les zijn er twee plusopdrachten voor de snellere leerlingen.
- *Niveaudifferentiatie*: een van de plusopdrachten differentieert naar niveau.

Toets

De toets vindt u als printbare pdf onder *Leerkracht*. Als voorbereiding op de toets kunt u de leerlingen een samenvatting mee naar huis geven. Elke toets bestaat uit tien vragen: over elk lesdoel wordt steeds één vraag gesteld. De eerste vraag van de toets wordt veelal gesteld naar aanleiding van een animatie die of filmpje dat voorafgaand aan de toets wordt getoond. De laatste vraag is een open vraag. De toetsresultaten kunt u registreren op het toetsregistratieformulier.

Didactiek

Begrijpend lezen en begrijpend kijken

De Zaken Van Zwijsen besteedt veel aandacht aan een correct gebruik van begrippen. Die staan centraal in de les en worden uitgelegd in tekst en ondersteund door een afbeelding, animatie of filmpje. De begrippen worden gebruikt om voorkennis te activeren of om taalzwakke leerlingen voorafgaand aan de les extra ondersteuning te geven. Achter woorden die lastig zijn uit te spreken, wordt de juiste uitspraak gezet, bijvoorbeeld *guillotine* (je zegt: kie-jo-tie-ne).

Begrippen hebben dus een belangrijke plaats in *De Zaken Van Zwijsen*. Maar daarin is ook een belangrijke plaats ingericht voor begrijpend kijken. Deze keuze is gebaseerd op het uitgangspunt dat taal geen struikelblok mag vormen bij kennisgebieden. Of anders gezegd: de kennisgebieden mogen geen verlengstuk worden van begrijpend lezen. Want daardoor zouden taal- of leeszwakke leerlingen onnodig en onterecht afhaken bij deze vakken.

Daarom bieden wij veel informatie aan in de vorm van afbeeldingen, animaties en filmpjes. Dat sluit aan bij de huidige trend waarin informatie meer tot ons komt in de vorm van beeld en steeds minder in de vorm van tekst. Visuele informatie sluit directer aan bij de belevingswereld van de leerlingen waardoor zij processen en concepten beter onthouden.

21e-eeuwse vaardigheden

In de verschillende onderdelen van *De Zaken van Zwijsen* herkent u meteen de aandacht voor 21e-eeuwse vaardigheden.

Communiceren: *De Zaken Van Zwijsen* maakt bewust gebruik van coöperatieve werkvormen in interactieve opdrachten. Opdrachten worden in tweetallen of kleine groepjes gemaakt waarbij samenwerken en communiceren essentieel is. Daarnaast worden leerlingen uitgedaagd om met elkaar te discussiëren over stellingen en om zich een mening te vormen over deze stelling.

Creativiteit: De plusopdrachten doen een beroep creativiteit. Leerlingen maken bijvoorbeeld een drijvende boot van kosteloos materiaal of bedenken een toneelstukje over de verschillende groepen uit de tijd van burgers en stoommachines. De methoden omvatten 20 lessen per schooljaar, per vakgebied. Daardoor is er ruimte om extra tijd te besteden aan deze opdrachten.

Probleemoplossend denken en handelen: Verschillende interactieve en open opdrachten, plusopdrachten en proefjes stellen leerlingen in staat hun probleemoplossend vermogen te ontwikkelen. Zij bedenken bijvoorbeeld een campagne om toeristen naar hun hotel te trekken of onderzoeken wat je nodig hebt om een luchtballon te laten stijgen en dalen.

Samenwerken: De methoden maken bewust gebruik van coöperatieve werkvormen in interactieve opdrachten. Opdrachten worden - regelmatig en afhankelijk van de keuze van de leerkracht - in tweetallen of kleine groepjes gemaakt waarbij samenwerken en communiceren essentieel is. Leerlingen moeten verschillende rollen op zich nemen, afhankelijk van de werkvorm.

Kritisch denken: De methoden dagen leerlingen uit om met elkaar te discussiëren over stellingen en om zich een mening te vormen over deze stelling. Er wordt van leerlingen verwacht om hun mening te onderbouwen en met elkaar te praten waardoor ze alternatieve standpunten leren kennen. Op deze manier oefenen leerlingen ook om hun mening bij te stellen indien nodig. Tevens ontdekken zij hiaten in kennis wanneer zij onvoldoende achtergrondinformatie hebben om hun mening te kunnen beargumenteren.

Digitale geletterdheid: De methoden zijn volledig digitaal te gebruiken. Alle drie de subdoelen (basis kennis ICT, mediawijsheid en informatievaardigheden) komen dan nadrukkelijk aan bod. Leerlingen krijgen handvatten om om te gaan met ICT-bronnen middels de tips en weetjes.

Sociale en culturele vaardigheden: Leerlingen verkennen verschillende standpunten. De *Wat vind jij?* opdrachten hebben veelal te maken met burgerschap. Leerlingen worden zich bewust van hun eigen verantwoordelijkheid in de samenleving, leven zich in in anderen. De personages die een hoofdrol spelen in de thema's laten leerlingen kennismaken met andere werelden.

Daarnaast laat *Nieuwe Zaken* sociale en culturele vraagstukken aan bod komen in de actuele lessen.

Zelfregulering: De leerkracht heeft hier een bewuste rol. In de onderzoeksoopdrachten laat de leerkracht leerlingen bewust prioriteiten en realistische doelen stellen en vervolgens reflecteren op het onderzoeksproces.

Vakoverstijgend thema

De vakoverstijgende thema's helpen de leerlingen zich voor te bereiden op hun rol in de snel veranderende maatschappij. Onderzoekend, ontdekkend leren en de 21e-eeuwse vaardigheden staan centraal. De leerlingen verkennen in groepjes een onderwerp, ze gaan op onderzoek, binnen of buiten de school, verzamelen informatie, werken samen om een probleem op te lossen of een vraag te beantwoorden en presenteren hun resultaat aan de andere leerlingen van de klas, ontvangen feedback en stellen indien nodig hun resultaat bij.

De thema's zijn facultatief en worden aangeboden op twee niveaus: groep 5-6 en groep 7-8.

Vormgeving

Start van een les op het digibord

Homepage groep 3 en 4

1 Lesdoelen.

2 Woordenschat. Geeft meer uitleg in tekst, beeld en audio.

3 Slideshow. De beelden geven een indruk van de lesinhoud.

4 Animatie en/of filmpje. Verduidelijken een begrip, proces of concept.

5 Praatplaat. Aan de hand van deze plaat vindt het kringgesprek plaats.

6 Digibordoefeningen. Elke les heeft twee digitale oefeningen. Een ervan is het woordweb.

7 Werkboek. Wanneer u de leerlingen digitaal laat werken, vindt u hier de werkboekpagina's en de bijbehorende digitale opdrachten. De leerlingen kunnen ze zelf nakijken.

8 Les aanpassen. Klik en plaats hier de lesonderdelen die u niet wilt gebruiken. Of zet de lesonderdelen in een door u gewenste volgorde.

9 Menubalk. Onder *Extra* staan tips en een lijst met de complete woordenschat. Onder *Beeld* vindt u onder andere de pennentool waarmee u aantekeningen op het digibord kunt maken en zelf afbeeldingen en filmpjes kunt toevoegen aan een les.

Onder *Leerkracht* vindt u de lesbeschrijving, de beschrijving van een project, de beschrijving van de onderzoekjes en de algemene handleiding.

Onder het vraagteken (?) staan schermuitleg, instructiefilmpjes en veel gestelde vragen (FAQ).

Homepage groep 5-8 en Nieuwe Zaken

1 Lesdoelen.

2 Begrippen. Geeft meer uitleg in tekst, beeld en audio.

3 Slideshow. De beelden geven een indruk van de lesinhoud.

4 Animatie en/of filmpje. Verduidelijken een begrip, proces of concept.

5 Digibord oefeningen. Elke les heeft twee of drie digitale oefeningen die individueel, in groepjes of klassikaal kunnen worden uitgevoerd.

6 Werkboek. Wanneer u de leerlingen digitaal laat werken, vindt u hier de werkboekpagina's en de bijbehorende digitale opdrachten. De leerlingen kunnen ze zelf nakijken.

7 Stelling. Met de opdracht *Wat vind jij?* kunt u een les afsluiten met een gesprek of discussie.

8 Les aanpassen. Klik en plaats hier de lesonderdelen die u niet wilt gebruiken. Of zet hier de lesonderdelen in een door u gewenste volgorde.

9 Menubalk. Onder *Extra* vindt u onder andere *Weetjes en tips*, een lijst met alle begrippen, een atlas en een tijdbalk. Onder *Beeld* vindt u onder andere de pennentool waarmee u aantekeningen op het digibord kunt maken en zelf afbeeldingen en filmpjes kunt toevoegen aan een les.

Onder *Leerkracht* vindt u onder meer de samenvatting, de lesbeschrijving, achtergrondinformatie bij het thema en de plusopdrachten.

Onder het vraagteken (?) staan schermuitleg, instructiefilmpjes en veel gestelde vragen (FAQ).

10 Google earth opdracht.

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

De pagina's van een les uit het papieren werkboek.

les 1 • het weer

waar hoort het bij?

waarmee meet je het weer?

les 2 • de seizoenen

welk seizoen komt erna?

winter

herfst

lente

zomer

herfst

winter

wat hoort bij elkaar?

lente

zomer

herfst

winter

Werkboekpagina's uit De Zaken 3-4. De informatieoverdracht vindt plaats tijdens het kringgesprek.

Het ontzet van Leiden

1 De opstand

Ons land heeft niet altijd een eigen koning en een eigen regering gehad. Zo maakte ons land in de zestiende eeuw deel uit van het Spaanse Rijk en was de Spaanse koning Philips II de baas over ons land. Veel mensen in onze streken waren ontevreden over deze koning. Zij vonden hem veel te streng, vooral tegen mensen die **protestant** waren. Daarom kwamen in 1566 veel mensen in opstand tegen de strenge wetten van de koning. Zij kregen daarbij steeds meer steun. De leider van de opstandelingen was Willem van Oranje. Net als veel andere mannen van **adel** was ook hij het niet eens met de strenge wetten van koning Philips II. Maar de mannen van adel waren vooral boos omdat ze onder zijn gezag veel minder te vertellen hadden dan in de tijd van de vorige koningen.

Opdracht 1
Zou jij het erg vinden als Nederland als land ophield te bestaan en een provincie van Duitsland zou worden? Waarom vind je dat?

2 De stedenoorlog

De Spaanse koning Philips II was natuurlijk erg boos op de opstandelingen. Daarom stuurde hij zijn **veldeheer** Alva naar onze streken om er de boel weer op orde te brengen. Alva straffe meteen de opstandelingen die hij kon vinden. Maar veel opstandelingen lieten zich niet zomaar gevangen nemen en trokken zich terug in steden. Dat stelde Alva voor een probleem. Want in die tijd kon je een stad niet zomaar binnen-

komen. Elke stad was **ommuurd** en daaromheen lag vaak ook nog water. Zo'n ommuurde stad kon je bestormen, maar dat kostte veel slachtoffers. De Spaanse soldaten kozen er daarom voor om de opstandelingen een voor een te belegeren. Je liep dan geen gevaar en hoefde alleen maar te wachten tot het eten in de stad op was. In oktober 1573 was het de beurt aan de stad Leiden.

Opdracht 2
Waarom hebben steden tegenwoordig geen stadsmuren en slotgrachten meer?

Het ontzet van Leiden

3 Het Leids Ontzet

Een groot Spaans leger omsingelde de stad Leiden en sloot die helemaal af van de buitenwereld. Zo wilden de Spanjaarden voorkomen dat er mensen uit de stad kwamen die er eten de stad binnenging. De stedelingen hadden zich goed voorbereid en veel eten ingeslagen. Ze wisten dat ze een beleg lang konden volhouden en hoopten dat de Spaanse soldaten het zouden opgeven voordat het voedsel op was. Maar de soldaten hielden vol! Het eten in de stad raakte op en

honger en ziekten begonnen veel slachtoffers te maken. Op 3 oktober kwam er een einde aan het beleg en werd Leiden **ontzet** door andere opstandelingen. Die hadden dijken doorgestoken, waardoor het land rondom de stad onder water kwam te staan. Dat dwong de Spaanse troepen om zich terug te trekken.

Opdracht 3
De stedelingen hoopten dat de soldaten de belegering zouden opgeven. Wat kon voor de soldaten een reden zijn om op te geven?

4 Haring en wittebrood

Elk jaar wordt in Leiden op 3 oktober het ontzet herdacht. De Leidenaren eten dan haring en wittebrood, net zoals de uitgehongerde inwoners na de belegering, te eten kregen van de opstandelingen. Behalve haring en wittebrood eten ze ook hutsjpot. Het verhaal gaat dat een zekere Gijbrecht Schaek na de terugtocht van de Spanjaarden als eerste buiten de stadsmuur van Leiden durfde te komen. Hij bracht een ketel vol 'hutsjpot', die de Spanjaarden hadden achtergelaten, mee terug naar de stad. Haring, wittebrood en hutsjpot moesten een feestmaal zijn geweest voor de overlevenden. Men schat dat 6000 van de 15.000 inwoners tijdens het beleg zijn gestorven. Als dank voor het hardnekkige verzet tegen de Spaanse soldaten kreeg Leiden in 1575 als eerste stad in de Nederlanden een **universiteit**.

Opdracht 4
Onderzoek of de volgende stelling waar is. In de belegerde stad Leiden stierven veel mensen aan ziekten, omdat het bier op was.

Werkbladen van een les Nieuwe Zaken.

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

West-Nederland

LES 1

LANDBOUW IN WEST-NEDERLAND

JE LEERT 1

- wat de Randstad en Groene Hart zijn;
- twee voorbeelden van tuinbouw in West-Nederland;
- de plaatsen van West-Nederland.

BEGRIPPEN 2

- de Randstad
- het Groene Hart
- het veen
- het Westland
- de glastuinbouw
- de bollenteel

opdracht 1

De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht vormen samen West-Nederland. Weet jij waar deze provincies liggen? Zet de cijfers in de goede hokjes.

1 = Noord-Holland
2 = Zuid-Holland
3 = Utrecht

Les 1 • Landbouw in West-Nederland

JE LEERT wat de Randstad en het Groene Hart zijn. **BEGRIPPEN** Randstad • Groene Hart • veen

WEET JE HET NOG?

De grond in Zuid-Nederland bestaat voornamelijk uit zandklei en zand.

Den Haag

De Randstad
Den Haag ligt in de Randstad, net als Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Er wonen veel mensen in dit gebied. Bijna de helft van alle Nederlanders woont in de Randstad!
Tussen al die dichtbevolkte steden in de Randstad is nog veel open ruimte. Dit gebied met meren, weilanden en sloten heet het **Groene Hart**.

Hoi, ik heet Melissa. Ik woon in Den Haag. Ik vind Den Haag heel leuk, want er wonen veel mensen en er is altijd wel wat te beleven. En weet je wat ik het leukste vind? Ik woon vlak bij de zee!

Maak opdracht 1

Het Groene Hart
De grond in het Groene Hart bestaat uit veen. Veengrond is natte grond. Je kunt er geen groente of graan op verbouwen. De boeren gebruiken het veen daarom als weiland. Ze laten er hun koeien grazen. In de zomer maaien de boeren een deel van het gras. Ze laten het drogen tot hooi. De koeien eten het hooi als ze 's winters in de stal staan.

's Winters eten koeien hooi.

Zo ziet veen eruit.

Resten van dode planten
Veen is anders dan zand en klei. Zand en klei bestaan uit heel fijne stukjes steen. Maar veen bestaat uit de resten van dode planten.

Maak opdracht 2

opdracht 2 Wat kun je op deze grond laten groeien? Trek lijnen.

veen

klei

zand

maïs

gras

aardappelen

Werkboekpagina's uit *Tijdzaken*, *Wereldzaken* en *Natuurzaken*.

Een les bestaat uit zes pagina's. In het werkboek staan de lesdoelen (1) en begrippen (2) van de les in leerlingentaal vermeld. Elke les bevat informatie (3) en verwerkingsopdrachten (4).

Organisatievorm

Op lesniveau

Bij *De Zaken 3-4* duurt elke les 30 tot 40 minuten (afhankelijk van de tijd die u wilt besteden aan het kringgesprek).

Bij *Tijdzaken*, *Wereldzaken* en *Natuurzaken* duurt een les 50 minuten. Elke les kan naar wens worden ingekort of uitgebreid (zie de instructiefilmpjes onder het vraagteken in de menubalk).

De lesonderdelen voor het digibord zijn lesdoelen, begrippen, slideshow, animatie, filmpje, digibord-oefeningen en stelling. Daarnaast is er een zelfstandig werken-deel, digitaal of op papier. De verwerking van de les, digitaal of op papier, neemt ongeveer 25 minuten in beslag.

Het is ook mogelijk om de leerlingen alle lesonderdelen zelfstandig te laten doorlopen op de pc, laptop of tablet. Zij bekijken dan de animaties en filmpjes zelfstandig, bekijken de ondersteunende multimediale uitleg bij de begrippen, lezen de werkboekpagina's, doen eventueel de interactieve oefeningen en gaan ten slotte aan de slag met de werkboekpagina's.

Ook de stelling *Wat vind jij?* leent zich voor zelfstandig werken. Laat de leerlingen hun mening op papier zetten.

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

Op themaniveau

Bij *De Zaken 3-4* kan een thema worden uitgebreid tot een project. U vindt daarvoor suggesties in de menubalk onder *Leerkracht*.

Het lesprogramma van groep 5-8 kunt u uitbreiden met de plusopdracht van het thema. U vindt hiervoor suggesties in de menubalk onder *Leerkracht*.

Op jaarniveau

Elke methode binnen *De Zaken Van Zwijsen* biedt een kort en helder jaarprogramma.

In *De Zaken 3-4* behandelt u de leerstof per jaargroep in 22 weken (bijvoorbeeld 1 les per week).

Bij *Tijdzaken*, *Wereldzaken* en *Natuurzaken* komen alle kerndoelen in 20 weken per jaargroep aan bod. Dit korte lesprogramma voor groep 5-8 geeft u de mogelijkheid om te variëren. Hieronder vindt u voorbeelden van mogelijkheden.

In deze variant geeft u elke week een les.

Jaarprogramma	Tijd: 20 weken
Thema 1	4 weken
Thema 2	4 weken
Thema 3	4 weken
Thema 4	4 weken
Thema 5	4 weken

In deze variant geeft u elke week 3 lessen.

Jaarprogramma	Tijd: 10 weken
Thema 1	week 1: 3 lessen week 2: toets
Thema 2	week 1: 3 lessen week 2: toets
Thema 3	week 1: 3 lessen week 2: toets
Thema 4	week 1: 3 lessen week 2: toets
Thema 5	week 1: 3 lessen week 2: toets

Al deze varianten kunnen worden uitgebreid met de actuele lessen van *Nieuwe Zaken*.

In deze variant geeft u elke week een les en in de vijfde week werkt de groep aan de plusopdracht van het thema.

Jaarprogramma	Tijd: 25 weken
Thema 1	4 weken
plusopdracht	1 week
Thema 2	4 weken
plusopdracht	1 week
Thema 3	4 weken
plusopdracht	1 week
Thema 4	4 weken
plusopdracht	1 week
Thema 5	4 weken
plusopdracht	1 week

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

Combinatiegroepen

Elke methode binnen *De Zaken Van Zwijsen* is te gebruiken in een combinatiegroep. Terwijl de ene groep samen met u op het digibord werkt, werkt de andere groep zelfstandig (in het papieren of digitale werkboek).

groep A		groep B	
les 1	samen leren zelfstandig verwerken	les 1	zelfstandig verwerken samen leren
les 2	zelfstandig verwerken samen leren	les 2	samen leren zelfstandig verwerken
les 3	samen leren zelfstandig verwerken	les 3	zelfstandig verwerken samen leren
toets	zelfstandig	toets	zelfstandig

Bij deze variant werkt een groep steeds helemaal zelfstandig.

groep A		groep B	
les 1	samen leren zelfstandig verwerken	les 1	zelfstandig werken: digitaal
les 2	zelfstandig werken: digitaal	les 2	samen leren zelfstandig verwerken
les 3	samen leren zelfstandig verwerken	les 3	zelfstandig werken: digitaal
toets	zelfstandig	toets	zelfstandig

TOELICHTING OP DE ZAKEN 3-4

De Zaken 3-4 is een methode wereldoriëntatie. In beide jaargroepen komen 11 thema's aan bod waarin de lesstof van het leergebied *oriëntatie op jezelf en de wereld* geïntegreerd wordt aangeboden. De Zaken 3-4 legt de basis voor de andere drie vakkengesplitste methoden van *De Zaken Van Zwijzen* voor groep 5 t/m 8.

De invalshoek van de thema's van De Zaken 3-4 is hetzelfde in beide jaargroepen. De thema's in groep 4 zijn een verbreding en verdieping van de thema's die in groep 3 zijn aangeboden.

thema	inhoud thema's groep 3	inhoud thema's groep 4
Beestenboel	dierenwinkel, dierentuin	leefomgeving, natuurlijke vijanden
Dag en nacht	weer, seizoenen	tijdmeters, kalender
Hoe voel jij je?	ziek zijn, gezonde voeding	je lijf, waarin verschillen we
Waar woon jij?	verkeer, veiligheid	route op plattegrond, legenda
Mag dat wel?	regels, beloning en straf	hulpdiensten, politie
Verhalen in je buik	oude voorwerpen, tijdlijn	familierelaties, tijdlijn
Spannend!	landschap, landkaart	klimaat, vakantiebestemmingen
Wat kan jij?	schaduw, muziek	supermarkt, kassa
Hoe kan dat?	constructies, bruggen	stroom, magneet
Kijk eens om je heen	planten, groenten	insecten, nuttig
Wat bewaar jij?	vroeger en nu, museum	oude stadswijken, oude beroepen

Gebruik van personages

In de thema's van groep 3 zijn Sam en Lei de personages waarmee de leerlingen zich kunnen identificeren. Dit tweetal speelt met name een rol in de animaties. In groep 4 nemen Lotte en Omar hun taak over.

Aandacht voor spreken en luisteren (luisterhouding)

De Zaken 3-4 besteedt veel aandacht aan spreken en luisteren. Daarbij laten we ons inspireren door de vier stappen die Verhallen in dit proces onderscheidt (zie bijvoorbeeld <http://www.taalschat.com/ViertaktvanVerhallen.pdf>). In elk thema worden nieuwe begrippen tijdens het kringgesprek eerst in een context geplaatst aan de hand van een praatplaat. Animaties, foto's en filmpjes geven daarna extra betekenis aan deze begrippen. Inoefenen van de begrippen doen de leerlingen met name in de digibord-oefeningen. En ter afsluiting van de les controleert u of de leerlingen de begrippen juist interpreteren.

Coöperatieve werkvormen

Voorbeelden van coöperatieve werkvormen voor gebruik voorafgaand aan of tijdens het kringgesprek.

Rotonde

Doel: Activeren van voorkennis, uiten van mening, uitwisselen van gegevens en/of ideeën. Alle leerlingen komen aan het woord.

Materiaal: Fiches in vier kleuren.

Maak groepjes van vier leerlingen. Iedere leerling krijgt een aantal fiches (bijvoorbeeld vijf stuks) in een eigen kleur. U legt aan alle groepen dezelfde vraag of stelling voor, bijvoorbeeld:

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

- Wat kun jij vertellen over insecten?
 - Ik vind insecten niks, die moet je allemaal dood maken. Ben je het daarmee eens of niet eens?
- Nadat iemand van het groepje zijn reactie heeft gegeven, legt hij een van zijn fiches in het midden van de groep. Daarna mag een ander reageren op de vraag óf op het antwoord van een ander. Aan het einde van *rotonde* moeten alle fiches in het midden van de groep liggen (variant: de leerlingen binnen een groepje antwoorden om de beurt en leggen om de beurt een fiche in het midden). Daarna verwoorden afgevaardigden van elk groepje wat er in de groepjes aan bod is gekomen (eventueel in combinatie met **Genummerde hoofden**).

Om de beurt

Doel: Activeren van voorkennis en inoefenen van kennis.

Materiaal: Een of meerdere eierwekkers.

Verdeel de leerlingen in tweetallen. In het ideale geval heeft ieder tweetal bij deze activiteit een eigen eierwekker. Lukt dat niet, dan volstaat één klassikale eierwekker. U geeft een opdracht waarbij het doel is om zo veel mogelijk voorbeelden van een verzameling te geven, bijvoorbeeld:

- Noem zo veel mogelijk soorten kriebeldieren.
- Noem zo veel mogelijk voorwerpen die je in een keuken kunt tegenkomen.
- Aan de hand van een kopie met verkeersborden: wat betekenen de verkeersborden?

De antwoordtijd gaat in als de eierwekker is ingesteld op 1 minuut. Degene die de wekker vast heeft, noemt als eerste een dier, voorwerp of betekenis van een verkeersbord en geeft dan snel de eierwekker aan nummer 2. Die doet hetzelfde en geeft de wekker weer aan 1. Degene die de wekker in handen heeft als die na 1 minuut afloopt (of die aan de beurt is bij gebruik van één klassikale eierwekker), heeft verloren.

Daarna verwoorden enkele tweetallen hun ervaringen in de kring: Wie heeft er gewonnen? Heeft die volgens jullie ook de meeste namen genoemd? Waren er twijfelgevallen? Welke dieren, voorwerpen of verkeersborden kende je nog niet?

Brainstorm

Doel: Voorkennis activeren, oriënteren op het thema, creatief denken, associëren.

Materiaal: Eierwekker, blokjes (of fiches), hoed (of bakje).

Verdeel de leerlingen in groepjes van vier. Een van de vier leerlingen is de scheidsrechter. Ieder groepje heeft een stapel blokjes. In het midden van de groep ligt een omgekeerde hoed of staat een bakje. Geef de opdracht, bijvoorbeeld:

- Bedenk zo veel mogelijk voorwerpen die van ijzer zijn gemaakt.
- Noem zo veel mogelijk plantensoorten.
- Noem zo veel mogelijk lichaamsdelen die je niet van buiten kunt zien.

Stel een eierwekker of klok in op bijvoorbeeld 1 minuut. Om de beurt mag een leerling een voorwerp, plant of lichaamsdeel noemen. Voor elk item werpt de scheidsrechter een blokje in de hoed. Welke groep heeft na afloop de meeste blokjes in de hoed?

Na afloop vertellen de scheidsrechters over de ervaringen binnen zijn groepje in de kring: Noem voorbeelden van antwoorden. Zijn er foute antwoorden gegeven? Welk antwoord vond jij het leukste, beste of meest onverwachte?

Binnenkring, buitenkring

Doel: Begeleid inoefenen en beluisteren van meningen.

De leerlingen staan in twee kringen, een binnenkring en een buitenkring. De kringen bestaan uit evenveel leerlingen zodat er tweetallen tegenover elkaar staan.

U stelt een open vraag, bijvoorbeeld: Vind jij het veilig in het verkeer rondom school? Wie vind jij een held? Welke regels gelden er bij jou thuis? Ben jij weleens ziek geweest? Wat had je dan?

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

Eerst antwoordt de leerling uit de binnenkring en luistert de leerling uit de buitenkring. Daarna worden de rollen omgedraaid. Vervolgens schuift de buitenkring vijf plaatsen door in de richting van de klok. De leerkracht stelt de volgende vraag.

Deze activiteit wordt niet geëvalueerd in de kring, want dit is in feite het kringgesprek.

Wandel en wissel

Variant op **Binnenkring, buitenkring**.

De leerlingen lopen vrij door het lokaal. U klapt in de handen en de leerlingen staan stil. Ze vormen een duo met een leerling die dicht in de buurt staat. Als teken dat zij een duo vormen, geven ze elkaar eerst een hand. U stelt vervolgens een vraag, de tweetallen wisselen de antwoorden uit.

Duo's die het met elkaar eens zijn, steken hun hand op. Duo's die van mening verschillen, houden de armen omlaag. Het is aan u om hier wel of niet verder op in te gaan.

Puzzels

Doel: Luisteren, hulp geven en vragen, verwoorden van een mening.

Materiaal: Vier afbeeldingen voor ieder groepje, enveloppen.

Vooraf maakt u voor ieder groepje van vier leerlingen een puzzel. Dat kan voor ieder groepje dezelfde of een verschillende puzzel zijn. Een puzzel bestaat uit vier afbeeldingen die iets met het thema te maken hebben en die in een bepaalde volgorde gelegd kunnen worden. Bijvoorbeeld de leeftijdsfasen bij de mens, de volgorde binnen een voedselketen, vier foto's van gebouwen of mensen uit verschillende tijdvakken, vier willekeurige foto's van stadsopnamen uit verschillende decennia.

Ieder groepje krijgt een envelop met afbeeldingen. Geef de opdracht: Pak ieder een afbeelding en zorg ervoor dat de anderen die niet zien. Vertel om de beurt wat je op jouw afbeelding ziet. Leg daarna de afbeeldingen in een goede volgorde.

Plaats de leerlingen na afloop in een halve kring. Ieder groepje schuift een spreker naar voren. Die legt de afbeeldingen zo neer dat de leerlingen in de halve kring de serie in de juiste volgorde zien liggen. De spreker geeft een toelichting bij de afbeeldingen (Wat zie je daarop?) en bij de volgorde waarin ze liggen (Waarom liggen ze zo naast elkaar en niet anders?).

Uitwisselen

Doel: Activeren van voorkennis, oriëntatie op opdracht, reflectie of terugblik.

De leerlingen zitten in de kring. Binnen de kring vormen ze tweetallen met een buurman of buurvrouw.

U stelt een vraag. Ieder tweetal overlegt eerst wat het antwoord moet zijn. Daarna verwoordt een van ieder tweetal de mening in de complete kring.

Genummerde hoofden

Doel: Overleggen en overeenstemming bereiken.

Materiaal: Per groepje zelfgemaakte kroontjes met de cijfers 1, 2, 3 en 4.

Maak vooraf kroontjes van karton. Op elk kroontje staat een getal van 1 tot en met 4.

Verdeel de leerlingen in groepjes van vier. Iedere leerling zet een van de kroontjes op het hoofd. U stelt een vraag, de leden van de groepjes overleggen wat het juiste antwoord moet zijn. U geeft een teken, het overleg stopt. U vraagt bijvoorbeeld alle nummers 2 te gaan staan en het antwoord te laten horen dat zijn/haar groepje als het juiste ziet.

Variant: een kind zit met de rug naar de groep. Hij mag telkens als u het vraagt een getal noemen van 1 tot en met 4. U stelt een vraag aan de groepjes. Het kind noemt een getal, bijvoorbeeld 2. Alle nummers 2 gaan staan en verwoorden een voor een de uitkomst van de groep.

Quiz

Variant op **Genummerde hoofden**.

Materiaal: Grote dobbelsteen, per groepje zelfgemaakte kroontjes met de cijfers 1, 2, 3 en 4.

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

De groepjes spelen tegen elkaar. Maak een grote dobbelsteen geschikt voor de quiz door op vier vlakken groot de cijfers 1, 2, 3 en 4 te plaatsen. Een van de twee resterende vlakken beplakt u met groen papier, het andere vlak met rood papier. Om beurten stelt u een vraag aan een van de groepjes. De groepjes overleggen. Daarna rolt u de dobbelsteen. Het cijfer bepaalt wie van het groepje het antwoord moet geven. Elk goed antwoord levert 1 punt op. Groen betekent: proficiat, je hoeft geen antwoord te geven, je krijgt het punt cadeau. Rood betekent: pech, je hoeft geen antwoord te geven, je krijgt geen punt!

Aansluiting De Zaken groep 3 en Veilig leren lezen

De thema's van *De Zaken groep 3-4* zijn gekoppeld aan de thema's van *Veilig leren lezen* (KIM-versie). Dat geeft u de mogelijkheid om de thema's van *Veilig leren lezen* en *De Zaken groep 3* gelijk te laten oplopen.

Beide methodieken gaan uit van dezelfde inhoud

Veilig leren lezen is een taalleesmethode die verdeeld is in kernen. Elke kern is gekoppeld aan een thema. De indeling in thema's draagt bij tot een betekenisvolle omgeving waarin leerlingen optimaal kunnen leren en waarin begrippen in samenhang worden aangeleerd. De thema's van *De Zaken groep 3* sluiten naadloos aan op de thema's van *Veilig leren lezen* waardoor de onderwerpen verder worden uitgediept en verbreed.

thema	Veilig leren lezen	De Zaken groep 3
Beestenboel	dieren	dierenwinkel, dierentuin
Dag en nacht	tijd, dag en nacht, dagdelen	weer, seizoenen
Hoe voel jij je?	ziek zijn, lichaamsdelen	ziek zijn, gezonde voeding
Waar woon jij?	type woningen, stevigheid van huizen en meubels	verkeer, veiligheid
Mag dat wel?	regels op school, thuis en op straat	regels, beloning en straf
Verhalen in je buik	fantasie en werkelijkheid	oude voorwerpen, tijdlijn
Spannend!	avontuur, helden	landschap, landkaart
Wat kan jij?	muziek, kunstjes doen	schaduw, muziek
Hoe kan dat?	techniek	constructies, bruggen
Kijk eens om je heen	natuur, natuurverschijnselen	planten, groenten
Wat bewaar jij?	kunst, verzamelen	vroeger en nu, museum

Beide methodieken besteden veel aandacht aan woordenschat

In *Veilig leren lezen* breidt de woordenschat zich uit op basis van het Viertaktmodel van Verhallen (voorbewerken, semantiseren, consolideren, controleren). Ditzelfde model houden we aan in *De Zaken groep 3* om nieuwe woorden aan te leren. Nieuwe woorden worden eerst tijdens het kringgesprek in een context geplaatst aan de hand van een praatplaat. Animaties, foto's en filmpjes geven daarna extra betekenis aan deze woorden. Inoefenen van de woorden doen de leerlingen met name in de digibord oefeningen. En ter afsluiting van de les controleert u of de leerlingen de woorden juist interpreteren.

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

Bij *Veilig leren lezen* kunt u woorden en afbeeldingen downloaden via digiregie. In de leerlingsoftware (voor school en thuis) oefenen de leerlingen de woordenschat op maat. Zowel de leerlingsoftware als de leerkrachtassistent toont afbeeldingen, filmpjes, contextzinnen en woordrelatieschema's.

De Zaken groep 3 toont in het woordenschatprogramma bij elk woord een afbeelding en een filmpje. Audio ondersteunt de tekst.

Beide methodieken besteden veel aandacht aan spreken en luisteren

Uiteraard is 'spreken en luisteren' een belangrijk middel om een thema handen en voeten te geven. Zowel *Veilig leren lezen* als *De Zaken groep 3* besteedt veel aandacht aan spreken met correcte zinsbouw, verwoorden van eigen ervaringen en gedachten, formuleren van een eigen mening en vertellen van een samenhangend verhaal met begin, midden en slot.

Beide methodieken hebben aandacht voor samenwerkend leren

In *Veilig leren lezen* werken leerlingen gestructureerd samen middels samenwerkend leren. Van alle vormen van samenwerkend leren zijn kaartjes beschikbaar die de structuur voor leerlingen verhelderen. Ook bij *De Zaken groep 3* geven we een aantal concrete coöperatieve werkvormen die u kunt gebruiken tijdens de lessen.

Beide methodieken gebruiken de themawand en thematafel

Elke kern van *Veilig leren lezen* geeft suggesties waarmee leerlingen een thematafel en themamuur kunnen vullen. Daarbij kunt u denken aan voorwerpen, afbeeldingen en tekeningen die een relatie hebben met het thema. In *De Zaken groep 3* geven we tips waarmee u de verzamelingen op tafel en muur kunt uitbreiden op een wijze die past bij wereldoriëntatie.

TOELICHTING OP TIJZAKEN

Tijdzaken is een thematisch-concentrische geschiedenismethode. In elk leerjaar komen vijf thema's aan bod. Na twee jaar worden de thema's herhaald. Zo komen de tien tijdvakken tweemaal aan bod: de eerste keer in groep 5-6, de tweede keer in groep 7-8. In groep 5-6 wordt de inhoud vooral bepaald door de Nederlandse geschiedenis en wordt ingegaan op wie, wat, waar en hoe. In groep 7-8 worden de onderwerpen meer vanuit Europees en mondiaal perspectief benaderd en ligt de nadruk meer op het waarom.

groep 5	groep 7
<i>Jagers en boeren</i> leven als jager, leven als boer	<i>Jagers en boeren</i> archeologie, overgang van jager naar boer, wat verandert er?
<i>Grieken en Romeinen</i> Romeinen in Nederland, Olympische Spelen, Griekse en Romeinse goden	<i>Grieken en Romeinen</i> leven in Griekenland, het Romeinse Rijk
<i>Monniken en ridders</i> leven als heer, leven als monnik, leven als horige	<i>Monniken en ridders</i> Karel de Grote, christendom, Frankische Rijk
<i>Steden en staten</i> leven in een stad, leven in een kasteel, een kerk bouwen	<i>Steden en staten</i> landbouw en handel, Bourgondische Rijk, de macht van de kerk
<i>Ontdekkers en hervormers</i> uitvindingen en ontdekkingen, hervormingen	<i>Ontdekkers en hervormers</i> ontdekkingsreizen, hervormingen
groep 6	groep 8
<i>Regenten en vorsten</i> de gouden eeuw, wonen en werken in Amsterdam	<i>Regenten en vorsten</i> de Republiek, scheepvaart en handel
<i>Pruiken en revoluties</i> pruiken en buitenhuizen, rijk en arm	<i>Pruiken en revoluties</i> de Franse tijd, revoluties
<i>Burgers en stoommachines</i> burgers, arbeiders, industrie in Nederland	<i>Burgers en stoommachines</i> industriële revolutie, ontstaan van de democratie
<i>Wereldoorlogen en Holocaust</i> Tweede Wereldoorlog	<i>Wereldoorlogen en Holocaust</i> Eerste Wereldoorlog, Tweede Wereldoorlog
<i>Televisie en computer</i> wederopbouw, welvaart in Nederland	<i>Televisie en computer</i> Koude Oorlog, vrijheid en veiligheid?

Tijdsbesef en historisch besef

Tijdzaken brengt de leerlingen tijdsbesef en historisch besef bij. Voor de ontwikkeling van tijdsbesef is de tijdbalk onontbeerlijk. De tijdbalk wordt gebruikt als middel om gebeurtenissen, verschijnselen, ontwikkelingen en personen in de tijd te plaatsen en te ordenen. Op deze manier ontwikkelen de leerlingen inzicht in chronologie. Het gaat hierbij niet alleen om jaartallen. Ook de vraag hoe ver of hoe dichtbij de geschiedenis is, wordt regelmatig gesteld, bijvoorbeeld wanneer verschillende tijdvakken met elkaar worden vergeleken.

Een digitale tijdbalk vindt u in de menubalk onder *Extra*.

Het bijbrengen van tijdsbesef staat in dienst van het ontwikkelen van historisch besef, het besef dat het verleden invloed heeft op het heden. Daarbij wordt gebruikgemaakt van bronnen.

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

Voorkennis ophalen en activeren

In de eerste les van elk thema wordt in de rubriek *Wat verandert er?* een link gelegd met het voorgaande thema.

Met de rubriek *Weet je het nog?* wordt kennis uit vorige thema's of jaargroep geactiveerd.

Aandacht voor de eigen omgeving

De rubriek *Kijk eens om je heen* vestigt de aandacht op aspecten uit het thema die in de omgeving van de leerlingen zouden kunnen voorkomen. We verwijzen daarin bijvoorbeeld naar interessante plaatsen, musea of landschappen.

Gebruik van personages

Elk thema heeft een personage waarmee de leerlingen zich kunnen identificeren. Dit personage vertelt de leerlingen over zijn of haar leven in die tijd. Het personage geeft informatie over het tijdvak of voorziet de lesstof van commentaar. Het personage komt gedurende een les regelmatig voor en kan ook een rol spelen in de opdrachten. In groep 5-6 is het personage een kind. In groep 7-8 een volwassene.

Gebruik van kaarten, tabellen en grafieken

Vanaf groep 6 maken de leerlingen regelmatig gebruik van historische of topografische kaarten. Ze geven informatie weer in een grafiek of tabel en maken vergelijkingen tussen toen en nu: wat is hetzelfde en wat is anders.

TOELICHTING OP WERELDZAKEN

Wereldzaken is een regionaal-thematische aardrijkskundemethode. In elk leerjaar komen vijf thema's aan bod. De accenten in groep 5-6 en 7-8 verschillen. In groep 5-6 richt de inhoud zich vooral op de eigen omgeving en Nederland. In groep 7 komt Europa aan bod en in groep 8 de wereld. Steeds bekijken we die regio's vanuit geografisch, economisch en sociaal-cultureel perspectief.

groep 5

De wijk

de buurt, voorzieningen

Stad, dorp en platteland

verschillen, vervoer, landschappen

Aan het werk!

beroepen, industrie, diensten, landbouw

Water

bescherming tegen water, rivieren, drinkwater

Op vakantie

in eigen land, in Europa, buiten Europa

groep 7

Europa

landschappen, klimaten, EU

Zuid-Europa

landschap en klimaat, waterkringloop, toerisme en werk

West-Europa

landschap en klimaat, wonen en reizen, landbouw en industrie

Noord-Europa

landschap en klimaat, welvaart en welzijn, visserij en bosbouw

Oost-Europa

landschap en klimaat, grenzen en EU, landbouw en mijnbouw

groep 6

Nederland

waterland, wonen en werken

Zuid-Nederland

in en op de grond, waarom staat die fabriek daar?

West-Nederland

landbouw, industrie, vakantie

Noord-Nederland

landschap, taal en dialect, in de fabriek, recreatie

Oost-Nederland

rivierenlandschap, nieuw land, natuur

groep 8

De wereld

het zonnestelsel, de aarde, de werelddelen

Noord-Amerika

landschap en weer, wonen en werken

Zuid-Amerika en Antarctica

landschap, relatie met Europa, rijk en arm, mijnbouw en ontbossing

Afrika

landschap en klimaat, leven in Afrika, rijk en arm

Azië en Oceanië

landschap, grondstoffen, godsdiensten

Kaartvaardigheden en topografie

In *Wereldzaken* is een doorlopende leerlijn kaartvaardigheden opgenomen. Doel van deze leerlijn is de leerlingen te trainen in kaartgebruik in het dagelijks leven. Tevens geeft de leerlijn steun bij het voorbereiden van de Citotoets en andere toetsen. In groep 5 starten we met (aanvankelijk) kaartlezen waaraan we elke twee laatste pagina's van een les besteden. In groep 6, 7 en 8 vindt u kaartvaardigheden en topografie in de volgende onderdelen in de methode:

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

Samen leren en instructie: Tenminste een van deze opdrachten besteedt aandacht aan kaartvaardigheden of topografie. De leerlingen oefenen samen. Google earth wordt regelmatig ingezet om topo (in context) te oefenen of om een virtuele tour te maken door een provincie of een land.

Zelfstandig werken: De twee laatste pagina's van elke les bieden kaartvaardigheden en topografie aan in context.

Oefenen: Elk thema heeft een topo-oefenblad (met en zonder antwoorden). De topo-oefenbladen vindt u als printbare pdf onder *Leerkracht*.

Toets: Naast de reguliere toets is er ook een topotoets. De topotoets vindt u als printbare pdf onder *Leerkracht*.

Digitale atlaskaarten: Deze kaarten dienen als naslagwerk of extra oefenstof. De atlaskaarten (Nederland, Europa, de wereld) vindt u bij elk thema onder *Extra*.

Voorkennis ophalen en activeren

Met de rubriek *Weet je het nog?* wordt kennis uit vorige thema's of jaargroep geactiveerd.

Uitzoomen en multiperspectiviteit

Wereldzaken leert leerlingen vanuit verschillende standpunten naar dingen te kijken en zich te verplaatsen in andere standpunten. In de rubriek *Ergens anders* vergelijken we een regio met een ander gebied. Zo worden verbanden gelegd waardoor een onderwerp beter herkenbaar is voor de leerlingen. We laten zien dat onderwerpen vanuit meerdere perspectieven kunnen worden bekeken en dat daarbij verschillende belangen een rol kunnen spelen.

Gebruik van personages

Elk thema heeft een personage waarmee de leerlingen zich kunnen identificeren. Dit personage vertelt de leerlingen over zijn of haar leven. Het personage geeft informatie of voorziet de lesstof van commentaar. Het personage komt gedurende een les regelmatig voor en kan ook een rol spelen in de opdrachten. In groep 5-6 is het personage een kind. In groep 7-8 een volwassene.

Gebruik van kaarten, tabellen en grafieken

Natuurlijk spelen verschillende soorten kaarten een belangrijke rol binnen *Wereldzaken*.

Vanaf groep 6 wordt regelmatig informatie in een grafiek of tabel weergegeven en wordt een vergelijking gemaakt tussen hier en daar: wat is hetzelfde en wat is anders?

TOELICHTING OP NATUURZAKEN

Natuurzaken is een thematisch-concentrische methode voor natuur en techniek. In elk leerjaar komen vijf thema's aan bod. Na twee jaar worden de thema's herhaald. De lessen in groep 7-8 zijn een uitbreiding en verdieping van de eerder aangeboden thema's in groep 5-6.

groep 5	groep 7
<i>De natuur</i> spiegelen, lichtbronnen en reflectors	<i>De natuur</i> voortplanting, kleurfuncties, gezichtsbedrog
<i>Het lichaam</i> geraamte, jouw lichaam, hefboom en katrol	<i>Het lichaam</i> ademhaling, bloedsomloop, vaccin en transfusie
<i>Eten</i> energie, schijf van vijf, voedingsinformatie	<i>Eten</i> biotoop, spijsvertering, geleiden en isoleren
<i>Aarde</i> dag- en nachtdieren, dag en nacht, magneten	<i>Hemel en aarde</i> amfibie, getijden, zonnestelsel, opwekken van stroom
<i>Bescherming</i> bescherming bij plant en dier, hollen en nesten, stevige woningbouw	<i>Bescherming</i> schors, huid, profielen en (boog)constructies
groep 6	groep 8
<i>Zintuigen</i> zintuigen bij dieren, gehoor, echo	<i>Zintuigen</i> het oog, hersenen, lenzen en sensoren
<i>Water</i> vissen, onderzeeboot, drijven en zinken	<i>Water</i> walvissen, waterkringloop, waterkracht
<i>Lucht</i> vogels, vliegen, het weer	<i>Lucht</i> insecten, klimaat, luchtdruk
<i>Milieu</i> natuurlijk evenwicht, energiebronnen, stroomgebruik	<i>Milieu</i> kringloop, recyclen, duurzaamheid
<i>Ontwikkeling</i> levensloop, levensvormen, gedrag	<i>Ontwikkeling</i> gedrag van jongens en meisjes, beïnvloeden en veranderen van gedrag

Natuur, natuurkunde en techniek

Natuurzaken volgt zoveel mogelijk de logische lijn natuur – natuurkunde – techniek. *Natuur* is in elk thema het uitgangspunt. *Natuurkunde* geeft een verklaring voor natuurlijke verschijnselen. *Techniek* maakt gebruik van natuurkundige verklaringen in diverse toepassingen.

Een voorbeeld: In het eerste thema in groep 5 (*De natuur*) leren de leerlingen in les 1 hoe we de levende natuur indelen en welke basisbehoeften de levende natuur nodig heeft. Les 2 diept een van die basisbehoeften verder uit: licht (het verschil tussen uitstralen en weerkaatsen; de werking van een spiegel; de spiegellijn). In les 3 maken de leerlingen kennis met toepassingen van lichtbronnen (zoals laserstralen), reflectoren (zoals de wildspiegel) en spiegels (zoals de periscoop).

DE ZAKEN VAN ZWIJSEN

Proefjes

Een onderdeel van bijna elk thema is een proefje waarin de leerlingen een bepaald facet van het thema met eenvoudige middelen in de klas nader onderzoeken en hun ontdekkingen verwoorden. In plaats van het proefje met echte materialen kunt u kiezen voor een digitaal proefje (simulatie) waarmee hetzelfde onderwerp wordt uitgediept.

Een voorbeeld: In het eerste thema van groep 5 onderzoeken de leerlingen in het proefje het onderwerp 'spiegelen' (Hoe kun je met behulp van spiegels een object zien dat 'om het hoekje staat'?). Dit proefje wordt in de klas uitgevoerd met echte spiegels. In de simulatie onderzoeken de leerlingen hetzelfde onderwerp 'spiegelen' (In welke stand moet je de spiegels plaatsen om een lichtstraal op de juiste plek te laten vallen?) op digibord of computer.

Voorkennis ophalen en activeren

Met de rubriek *Weet je het nog?* wordt kennis uit vorige thema's of jaargroep geactiveerd.

Gebruik van personages

Elk thema heeft een personage waarmee de leerlingen zich kunnen identificeren. Dit personage de leerlingen over zijn of haar leven. Het personage geeft informatie of voorziet de lesstof van commentaar. Het personage komt gedurende een les regelmatig voor en kan ook een rol spelen in de opdrachten. In groep 5-6 is het personage een kind. In groep 7-8 een volwassene.

TOELICHTING OP NIEUWE ZAKEN

Nieuwe Zaken koppelt de vakgebieden mens en maatschappij, geschiedenis, aardrijkskunde, natuur en techniek aan actualiteit. De lessen leggen ook verbanden tussen deze verschillende vakgebieden. Regelmatig maakt de educatieve redactie van Nieuwe Zaken een kant-en-klare les, op basis van een aansprekend en actueel nieuwsbericht. Met onder meer sprekende beelden en interactieve opdrachten. Door te leren van het nieuws, verbinden kinderen de kennis direct aan de wereld om hen heen. Elke les past binnen de leerlijnen van de kennisgebieden en draagt bij aan de realisatie van de kerndoelen.

Hoe ziet een les eruit?

Vieze restaurants in het nieuws? Dan krijgt u bijvoorbeeld een les over bacteriën en schimmels.

Verkiezingstijd? Nieuwe Zaken legt uit hoe dat werkt.

Een les bevat:

- een *filmfragment* dat het nieuwsbericht introduceert;
- een *educatieve animatie* die de essentie van een proces of concept voor alle leerlingen duidelijk maakt (bijvoorbeeld het groeien van een plant of de kringloop van het water);
- *interactieve opdrachten* die u vanaf het digibord klassikaal kunt doen;
- *werkbladen* waarmee uw leerlingen zelfstandig aan de slag kunnen.

Elke les kunt u flexibel inzetten. Een standaard les duurt circa 45 minuten, maar u kunt er ook een korte les van maken door niet alle aangeboden lesonderdelen te behandelen. En heeft u juist behoefte aan méér lesstof? Dan kunt u uit de voeten met de 'Weetjes en tips'.